

FAD

FORNYINGS-, ADMINISTRASJONS-
OG KIRKEDEPARTEMENTET

TILDELINGSBREV 2011
KAP. 1510
FYLKESMANNSEMBETENE

INNLEDNING

Tildelingsbrevet til fylkesmannsembetene for 2011 er utarbeidet av Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet i samarbeid med Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet/ Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, Justis- og politidepartementet/Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Kommunal- og regionaldepartementet, Landbruks- og matdepartementet/Statens landbruksforvaltning, Miljøverndepartementet/Direktoratet for naturforvaltning/Klima- og forurensningsdirektoratet, Arbeidsdepartementet/Arbeids- og velferdsdirektoratet, Helse- og omsorgsdepartementet/Helsedirektoratet/Statens helsetilsyn, Kunnskapsdepartementet/Utdanningsdirektoratet.

Tildelingsbrevet for 2011 følger samme struktur som tidligere år. Økonomiske rammer og administrative føringer er presentert i kapittel 1, og de sentrale politiske føringer er presentert i kapittel 2. Det er to vedlegg til brevet. Vedlegg 1 gir oversikt over tildeling til de enkelte embetene, samt de administrative og økonomiske fullmaktene. Vedlegg 2 gir en oversikt over sentrale styringsmøter mellom embetene og fagmyndighetene.

1. ØKONOMISKE RAMMER OG ADMINISTRATIVE FØRINGER

1.1 Styringsdialogen

De sentrale styringsdokumentene for Fylkesmannen er Prop. 1 S (1010-2011) for Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, fagproposisjonene, tildelingsbrev fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, fullmaktsbrev fra fagmyndighetene, og embetsoppdraget jf. <http://oppdrag.fylkesmannen.no>. Tildelingsbrevet og embetsoppdraget gir samlet den totale oversikten over oppgavene i embetene. Embetsoppdraget for 2011 vil publiseres fortløpende når disse er ferdigstilt.

Styringsdialogen mellom departementene, direktorat/tilsyn og embetene skisseres i retningslinjene Styring, samordning og organisering av august 2003 (jf. FM-nett). Instruks for økonomiforvaltning i fylkesmannsembetene av 16. desember 2004. Retningslinjer for finansieringsordning for Fylkesmannen av august 2009 klargjør ansvars- og samarbeidsforhold departementene i mellom, og har betydning for hvordan embetene prioriterer ressursene mellom fagområdene.

I samarbeid med fagdepartementene og fylkesmennenes arbeidsutvalg tar Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet sikte på å gjennomføre fire fylkesmannsmøter i 2011. Videre vil departementet gjennomføre sitt årlige møte for administrativ ledelse i embetene høsten 2011. Fagdepartementene og direktoratene/tilsynene gjennomfører styringsmøter for ledere og saksbehandlere på de fleste sektorområdene. For informasjon om møtedatoer i 2011, se vedlagte møtekalender.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet har satt ned en rekke fagutvalg som skal være rådgivende for departementet på det administrative feltet. Dette er utvalg for arkiv, IKT, kart/GIS, personal, samt økonomi. Fagutvalgene består av fagfolk fra ulike embeter, samt departementet, og skal bl.a. løse oppdrag fra departementet på sitt kompetansefelt. Videre skal utvalgene fremme nettverks- og kompetansebygging i embetene og mellom embetene og departementet. Utvalgene har ikke myndighet til å fatte vedtak som forplikter Fornyings-, administrasjons – og kirkedepartementet i styringsdialogen.

1.2 Budsjett 2011

Som øverste sjef for fylkesmannsembetet er fylkesmannen ansvarlig for at Stortingets budsjettvedtak for 2011 blir fulgt opp. Kravene om å nå resultat må ikke medføre tvil om at bevilgningsrammen er overordnet, jf. St.prp. nr. 48 (2004-2005) og Innst. S nr. 187 (2004-2005). Fylkesmannen må iverksette tiltak som sikrer at budsjetttrammen ikke blir overskredet. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet minner videre om Retningslinjer for finansieringsordningen for Fylkesmannen, jf. punkt 7, hvor det fremgår at ”Embetenes ressursbruk skal være i samsvar med tilførte ressurser fra fagdepartementene dersom omprioriteringer ikke er gjort av Regjeringen. Dersom en uønsket vridning i ressursbruken mellom fagdepartementene på nasjonalt nivå vedvarer gjennom to påfølgende rapporteringer, skal den korrigeres. Embetene gis innenfor disse rammene tilstrekkelig fleksibilitet for å sikre lokal tilpasning.”

Til grunn for fylkesmannsembetenes arbeid i 2011 ligger de oppgavene som embetene skal løse i henhold til lover, forskrifter og særlige politiske prioriteringer. Fylkesmannen skal se til at embetet hvert år utarbeider en plan med både ettårig og flerårig perspektiv, jf. ”Instruks for økonomiforvaltning i fylkesmannsembetene” av 16. desember 2004. I planen skal embetene konkretisere hvordan målsettingene skal realiseres, og hvilke styringsparametre som skal benyttes. Langtidsplanleggingen skal sikre at mål og resultatkrav blir oppnådd på en effektiv måte.

En god mål- og resultatstyring forutsetter at Fylkesmannen gjennomfører risikovurderinger knyttet opp til måloppnåelse som ledd i sin interne styring. På dette grunnlaget skal embetet legge planer og iverksette tiltak som skal hjelpe til å redusere risikoen, jf. § 4 i Reglement for økonomistyring i staten. Arbeidet med strategiplaner og større utviklingstiltak skal bygge på risikovurderinger og skal kunne dokumenteres. Det bør jevnlig foretas risiko- og sårbarhetsanalyser av virksomhetskritiske faktorer som kompetanse, turnover, informasjonssikkerhet, sykefravær m.v. knyttet opp mot hovedmålene. Systematisk bruk av evalueringer og utredninger i virksomhetsstyringen må også vurderes ut fra risiko og vesentlighet, jf. § 16 i samme reglement. Vesentlige endringer i risikobildet skal meldes fra til ansvarlig oppdragsgiver med kopi til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet.

Kap. 1510 Fylkesmannsembetene

Det er bevilget 1 308 785 000 kroner på kap. 1510 post 01 i 2011. Tildelingen til hvert embete og de økonomiske og administrative fullmaktene fremkommer i vedlegg 1. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet utarbeidet en forenklet budsjettfordeling mellom embetene i 2010. Tildelingen for 2011 er i hovedsak en videreføring av det enkelte embetets tildeling i 2010, med tillegg for pris- og lønnskompensasjon for 2011, og endringer knyttet til rammeoverføringer til og fra kap. 1510 i statsbudsjettet for 2011. Tildelingen til det enkelte embetet er delt i fire hovedkategorier:

- sum justert tildeling 2010
- sum pris- og lønnskompensasjon
- sum endring av varige faglige oppdrag eller liknende for embetet
- sum endring av varige administrative oppgaver m.v. for embetet.

Rammeoverføringene fra fagdepartementenes kapitler til kap. 1510 i 2011 er knyttet til faste oppgaver som allerede utføres i embetene, jf. punkt 1 i Retningslinjene for finansiering av Fylkesmannen. Fordelingen av de rammeoverførte midlene er besluttet av fagdepartementene, og fremgår av vedlegg 1. Det er gitt full priskompensasjon fra fagdepartementene på de rammeoverførte midlene på 21-posten.

Det er for 2011 rammeoverført:

- 12,4 mill. kroner fra Helse- og omsorgsdepartementet som tilskudd til rådgivere på området psykisk helse i forbindelse med at handlingsplanen for psykisk helse 1999-2008 videreføres.
- 12,8 mill. kroner fra Helse- og omsorgsdepartementet i forbindelse med Omsorgsplan 2015.
- 21,651 mill. kroner fra Kunnskapsdepartementet til tilsyn med grunnopplæringen, herunder informasjon og veiledning av lokale skoleeiere.
- 10,21 mill. kroner fra Kunnskapsdepartementet til videreutvikling av aktiviteter innen spesialundervisning og tilpasset opplæring.

Midlene er fordelt i tråd med fagdepartementenes vurderinger.

Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet har bedt Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet om å holde tilbake 3 mill. kroner på kap. 1510 knyttet til embetenes arbeid med tilsyn med enslige mindreårige asylsøkere. Reduksjon i tildeling per embete til dette arbeidet fremgår av vedlegg 1. Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet ønsker å se an utviklingen på området før resterende midler tildeles embetene.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet holder tilbake deler av priskompensasjonen til sentrale avsetninger grunnet allerede inngåtte avtaler med program/softwareleverandører som eksempelvis Ergogroup og Microsoft. Videre er det holdt av midler til embetenes ulike fagutvalg, samt til prioriterte prosjekter, herunder ensoneprosjekt og plattform/portalprosjekt.

Finansiering utenom kap. 1510 Fylkesmannsembetene

Fagdepartementene og/eller direktorater og tilsyn stiller i fullmaktsbrev midler til disposisjon til særlige oppdrag i regi av Fylkesmannen (diverse fagmidler, prosjektmidler osv). Fagmyndighetene ga i foreløpig tildelingsbrev signal om områder hvor embetene kan forvente å bli styrket ressursmessig utenfor kap. 1510 i 2011. Når det gjelder utregning av administrative kostnader knyttet til oppgaver som ikke er finansierte over kap. 1510, viser vi til retningslinjer fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, gitt i brev av 16. februar 2010.

Fylkesmannen forvalter tilskuddsordninger/tilskuddsmidler på vegne av flere fagdepartementer. Fullmaktsbrev om tilskuddsforvaltning blir sendt embetene fra de enkelte fagdepartementer og direktorater. Embetene skal sørge for at forvaltningen av tilskuddsordningene er i samsvar med reglene i kapittel 6 i Bestemmelser om økonomistyring i staten.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet vil understreke at embetene skal følge retningslinjer for bruk av interimskonto forklart i departementets brev av 10. mai 2010.

1.3 Rapportering

Årsrapport

Embetene skal benytte weblogg-løsningen <http://arapp.fylkesmannen.no> for årsrapportering til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet. Frist for å ferdigstille årsrapporten for 2010 er 28. februar 2011. Frist for ferdigstilling av årsrapporten for 2011 settes til 28. februar

2012. Mal for rapportering på kapittel 1 og 2 i tildelingsbrevet 2010 fremgår av vårt brev om dette av 23. januar 2006. Vi ber om at disse rammene følges i årsrapporten for 2010.

Embetene startet registrering av ressursbruk i økonomisystemet på resultatområder i 2010. Denne registreringen er grunnlag for embetenes rapportering av ressursbruk på felles resultatområder i årsrapporten 2010. Det vises til retningslinjer og mal for årsrapportering på FM-nett.

Det pågår et arbeid i Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet for å utvikle og forbedre styringsdialogen mellom departementet og fylkesmannsembetene. Departementet ønsker å bedre kunnskapsgrunnlaget for virksomhetsstyringen og vil i eget brev klargjøre utvalgte temaer for rapportering for 2011 på området til Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet. Fylkesmennene vil i årsrapporten for 2011 bl.a. bes om å redegjøre for gjennomførte evalueringer, jf. § 16 i økonomireglementet.

Fylkesmannsembetene skal videre i årsrapporten for 2011 omtale statistikk over utviklingen i antall arbeidsplasser i fylket.

Årsprognose

Embetene skal etter utgangen av 2. tertial utarbeide regnskapsrapport for forventede utgifter og inntekter på kap. 1510 og kap. 4510 for 2011. Rapporten skal sendes Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet innen medio september 2011. Departementet vil gi ytterligere informasjon om rapporteringen i eget brev.

1.4 Administrative føringer

1.4.1 Helhetlig og strategisk ledelse

Fylkesmannen har som øverste leder ansvaret for at embetet til en hver tid er organisert og ledet på en slik måte at arbeidsoppgavene blir løst best mulig innenfor gitte rammer og i samsvar med de mål som er satt for Fylkesmannen gjennom lovgiving, budsjettvedtak, tildelingsbrev eller formidlet gjennom andre styringskanaler. Fylkesmannen har det samlede ansvaret for alle sider ved virksomheten i embetet. En viktig utfordring for fylkesmannen er å sørge for at avdelingsdirektørene får en god plattform for å forvalte sitt fagansvar innenfor et helhetsperspektiv. Samtidig må avdelingsdirektørene bidra til at tverrgående utfordringer håndteres på en god måte.

Det er videre fylkesmannens ansvar å sørge for at det systematisk blir arbeidet med å forme lederholdninger og forvaltningsverdier i organisasjonen som fremmer måloppnåelse og sikrer god rekruttering og et høyt faglig kompetansenivå. Plattform for ledelse i staten skal fortsatt ligge til grunn for utøvelsen av lederskap og arbeidet med å utvikle ledelsen i embetene.

Lederutviklingsprogrammet for fylkesmannsembetene som er gjennomført i 2010 har hatt som målsetting å styrke den samlede ledelsesfunksjonen i det enkelte embete, og på dette grunnlag forsterke helhetsforståelsen i embetene. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet ber om at embetene oppsummerer sine erfaringer fra programmet og utarbeider et opplegg for oppfølging for 2011, inkludert oppfølging av sentrale funn i medarbeiderundersøkelsen og spørreundersøkelsen til ordførere og rådmenn. Departementet ber om at embetets vurderinger og tiltak blir kort beskrevet i årsrapporten for 2011. For øvrig

arbeides det med å tydeliggjøre og styrke ledersamtalenes funksjon i styringsdialogen. Departementet kommer tilbake til dette i dialogen med embetene.

Noen særskilte oppdrag på det personalpolitiske området blir som tidligere nærmere presisert i embetsoppdraget under Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet. Dette gjelder bl.a. rekruttering av mangfold, kompetanseutvikling, medvirkning, likestilling og likeverd.

1.4.2 Inkluderende arbeidsliv

IA-avtalen krever at embetene skal forebygge og redusere sykefravær, styrke jobbnærvær og hindre utstøting og frafall fra arbeidslivet. Fylkesmannen skal sette aktivitets- og resultatmål for å redusere sykefraværet, øke sysselsetting av personer med nedsatt funksjonsevne, og stimulere til at yrkesaktivitet etter fylte 50 år forlenges med seks måneder. Fylkesmannen skal i årsrapporten systematisk beskrive sine egne aktivitets- og resultatmål, samt redegjøre for resultatopptakelsen og de aktivitetene som støtter opp under denne.

1.4.3 Lærlinger i staten

Det enkelte fylkesmannsembete skal årlig vurdere aktuelle lærefag. På bakgrunn av vurderingen bør det, innenfor Fylkesmannens rammer, legges til rette for inntak av lærlinger med mål om økning av antallet lærlinger sammenlignet med 2010. Fylkesmennene skal i årsrapporten rapportere om hvilke lærefag som vurderes som aktuelle og antall lærlinger fordelt på lærefag.

1.4.4 IKT-arkitektur og IKT-sikkerhet

For å sikre mer helhet og sammenheng skal statlige virksomheter legge de syv felles arkitekturprinsippene til grunn når de utvikler nye IKT-løsninger. Prinsippene gjelder både ved utvikling av nye IKT-systemer og ved vesentlig endring av eksisterende systemer. Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) forvalter prinsippene. Statlige virksomheter skal også ta i bruk felles løsninger for elektronisk ID, som Difi tilrettelegger. I tillegg skal Fylkesmannen bruke Altinn når de produserer og gjør elektroniske tjenester tilgjengelige. Det vises til Difis nettsider for retningslinjer på området.

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet viderefører en rekke av oppdragene på området elektronisk forvaltning i 2011. Oppdragene er presisert i embetsoppdraget. Departementet minner om at embetsledelsen er ansvarlig for informasjonssikkerheten ved embetet, herunder at utvikling, forvaltning og drift av statlige IKT-løsninger blir ivaretatt i henhold til gjeldende lover og forskrifter.

Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet vil i første kvartal i 2011 sende ut endelig og godkjent IKT- strategi for fylkesmannsembetene for perioden 2011 til 2014. Departementet forventer at man i arbeidet i eget embetet med IKT, hensyntar de prioriteringer som er nedfelt i strategien. Embetene kan ikke iverksette tiltak som vil være i et direkte motsetningsforhold til innholdet i IKT- strategien.

1.4.5 Innkjøp

Riksrevisjonen har de senere år påpekt svakheter i embetenes innkjøpsvirksomhet, jf. brev fra Fornyings-, administrasjons- og kirke departementet av 8. mai 2009. FAD ber om at hvert embete:

- har og vedlikeholder formålstjenlige rutiner og støttesystemer i egen organisasjon som hindrer brudd på regelverket, samtidig som kravet til effektiv ressursbruk blir ivaretatt;

- har og vedlikeholder kompetanse på regelverket for offentlige innkjøp, samt at retningslinjene og rutiner på området er godt kjent for de ansatte;
- sørger for at store/eller kritiske innkjøp inngår i embetets flerårige planer, samt vurderer bruk av rammeavtaler, innføring av elektroniske innkjøpsverktøy og eventuelt innkjøpssamarbeid med andre embeter;
- sørger for at gjennomføringen av prosessen ved kjøp av varer og tjenester er dokumentert på forsvarlig vis, for eksempel gjennom føring av protokoller, jf. forskrift om offentlige anskaffelser § 3-2;
- bruker Merzell KGV-løsning, med mindre embetet har inngått regionalt innkjøpssamarbeid med kommune/fylkeskommune som har tilgang til et tilsvarende elektronisk støttesystem. Fylkesmannen i Vest-Agder administrerer/drifter lisenspoolen knyttet til Merzell KVG-løsningen for embetene.

Fylkesmannen skal videreføre ordningen med egen innkjøpskoordinator i 2011. Embetene må sikre at innkjøpskoordinatoren har tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å ivareta oppgaven.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet gjør oppmerksom på at fylkesmannsembetene skal følge opp Handlingsplanen for miljø og samfunnsansvar i offentlige innkjøp, jf. utarbeidede miljøkriterier på <http://www.anskaffelser.no/samfunnsansvar-miljo>. I den forbindelse minner vi om at alle statlige virksomheter skal ha et miljøledelsessystem (for eksempel Grønn stat). Virksomheter med betydelig miljøbelastning bør innføre tredjepartssertifisering. Regjeringen har i handlingsplanen for miljø- og samfunnsansvar vedtatt at rapportering på området skal styrkes. Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) har ansvar for å effektivisere rapportering og få bedre oversikt over resultatet på området. Et nytt miljørapporteringssystem blir innført i 2011. Departementet vil spesifisere rapporteringskravene mot slutten av første halvår av 2011, for rapportering for 2010. En pilotundersøkelse gjennomført høsten 2010 indikerer at noen etater ikke ennå har innført et miljøledelsessystem. Hvis dette er tilfelle bør tiltak igangsettes før rapporteringen senere i år.

1.4.6 Kommunikasjonspolitik

Kommunikasjon er et viktig virkemiddel for at Fylkesmannen kan nå sine mål og løse sine oppgaver på en tilfredsstillende måte. Det er viktig at embetene i all sin kommunikasjon etterstreber et enkelt og klart språk. Fylkesmannen må legge målene for den statlige kommunikasjonspolitikken til grunn for sitt arbeid.

1.4.7 Brukerundersøkelser

Fylkesmennene skal innenfor sine budsjetter regelmessig gjennomføre brukerundersøkelser. Resultatene skal være offentlige. Embetene må vurdere behovet for å gjennomføre egne brukerundersøkelser i 2011. Formålet kan eksempelvis være å utdype resultatene fra den overordnede nasjonale undersøkelsen mot kommunene gjennomført i 2010, eller det kan gjennomføres brukerundersøkelse mot andre grupper/brukere. Fylkesmennene skal i årsrapporten for 2011 melde tilbake om gjennomførte undersøkelser i 2011 og tidspunkt for planlagte brukerundersøkelser.

Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet tar sikte på å gjennomføre nasjonale spørreundersøkelser om fylkesmannen mot kommunene hvert fjerde år.

1.4.8 Tilgjengeliggjøring av offentlige data

Fylkesmennene skal gjøre egnede og eksisterende rådata tilgjengelige i maskinlesbare formater. Dette gjelder informasjon som har samfunnsmessig verdi, som kan viderebrukes, som ikke er taushetsbelagte og der kostnadene ved tilgjengeliggjøring antas å være beskjedne (bortfall av inntekter ved salg av data anses som en kostnad). Formater og bruksvilkår må være i overensstemmelse med Referansekatalogen og Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementets føringer på nettstedet data.norge.no. Informasjon om hvilke rådata som er tilgjengelige, skal publiseres på Fylkesmannens nettside. Dette bør ses i sammenheng med registrering av datasett på nettstedet data.norge.no.

Det skal fremkomme av årsrapporten hvilke data som er gjort tilgjengelige. Dersom publikumstjenester blir etablert uten tilgjengeliggjøring av rådata, skal dette begrunnes i årsrapporten. Alle fellesføringene skal følges opp innenfor budsjetttrammene for 2011.

1.4.9 Universell utforming

I forbindelse med inngåelse av nye leiekontrakter, reforhandling av eksisterende kontrakter og/eller oppgradering av bygg skal Fylkesmannen se til at krav til universell utforming følges, jf. regjeringens handlingsplan for universell utforming. Mangler i forhold til krav til universell utforming, jf. Byggteknisk forskrift av 1. juli 2010, skal kartlegges og utbedres. Departementet skal orienteres dersom fylkesmannsembetet skal inngå eller reforhandle leiekontrakter i 2011.

1.5 Øvrige oppdrag under FAD

1.5.1 Samisk språk

Det er et mål å øke Fylkesmennes tilbud på samisk, bl.a. ved å styrke den samiskspråklige og kulturelle kompetansen ved embetene, og ved å øke informasjonen på samisk til samiske brukere, i tråd med oppfølging av St. meld. nr 28 (2007-2008) Samepolitikken. Innenfor forvaltningsområdet for samisk språk skal fylkesmannsembetene følge opp språkreglene i sameloven, jf. samelovens kap. 3.

Statens kommunikasjonspolitik skal legges til grunn i kommunikasjonen med samiske brukere. Fylkesmannen skal, med utgangspunkt i prinsippet om å nå alle, utarbeide en strategi som bl.a. inneholder vurderinger knyttet til behovet for nettsider og annen informasjon på samisk, og tidsplan for arbeidet. I årsrapporten for 2011 skal embetene rapportere om status på arbeidet med strategien, herunder informere om hvilken informasjon som er tilgjengelig på samisk.

1.5.2 Kongehuset

Kongen i betydning av landets statsoverhode forholder seg direkte til Fylkesmannen (som regel via Slottets stab) ved alle Kongehusets reiser i respektive fylker. Fylkesmannen har ansvar for planlegging og gjennomføring av slike besøk og følger selv Kongen og andre representanter for Kongehuset og deres gjester som Regjeringens regionale representant under besøket. Fylkesmannen skal forberede saker om tildeling av ordener direkte for Kongen, som selv avgjør slike saker etter Grunnlovens § 23. Fylkesmannen skal sørge for utdelingen av ordener på Kongens vegne.

1.5.3 Samarbeidskompetanse og medbestemmelse

I tre tariffperioder har partene i hovedtariffavtalen (HTA) i staten satt av midler til opplæring m.v. av statlige ledere og tillitsvalgte, jf. HTA punkt 5.6.1. For å få en best mulig gjennomføring av opplæringen i hele landet, har det vært opprettet regionale arbeidsgrupper/nettverk, bestående av arbeidsgiver- og organisasjonsrepresentanter i regionen, under ledelse av et fylkesmannsembete.

Det er avsatt nye midler for tariffperioden 2010-2012. Det vil være behov for bistand fra embetene (og fra arbeidsgivere og organisasjoner i distriktene) til dette arbeidet de to neste årene. Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet vil komme nærmere tilbake til innholdet av oppdraget i et eget brev tidlig i 2011. Det vil da også bli konkludert med hvilke embeter som skal utføre oppgaven.

2. SENTRALE POLITISKE FØRINGER

De sentrale politiske føringene for fylkesmennenes arbeid for 2011 er knyttet til generelle iverksettings-, samordnings- og rettledningsoppgaver rettet mot kommunene, velferd, helse, personlig tjenesteyting, oppvekst, familiepolitikk, utdanning, arealdisponering, byggesaker, landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning, miljøvern, samfunnsikkerhet og beredskap.

2.1 Generelle samordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor

Fylkesmannen er det sentrale samordningsorganet overfor kommunene på regionalt nivå. Fylkesmannens samordningsansvar gjelder samordning av statlige styringssignaler på tvers av sektorene i embetet og mellom regionale statsetater som har oppfølgingsansvar og tiltak rettet mot kommunene.

Det er viktig at Fylkesmannen gjennom samordning og annen virksomhet medvirker til å styrke det lokale folkestyrets legitimitet. Fylkesmannen skal bl.a. bidra til å synliggjøre kommunesektorens plass i styringssystemet som et selvstendig forvaltningsnivå, og fokusere på måloppnåelse i kommunene. Samordningsansvaret innebærer også at Fylkesmannen skal medvirke til at tilbakemeldinger fra kommunene og innbyggerne om statlig politikk viderefremmes til sentrale myndigheter. I tillegg oppfordres embetene om å bruke fylkesmannsinstruksens samordningsmandat på nye områder til beste for fylket.

Det er inngått en rekke bilaterale avtaler gjennom konsultasjonsordningen mellom staten og kommunesektoren. I flere av disse er det en forventning om samarbeid og samordning mellom KS regionalt og Fylkesmannen. Regjeringen og KS har høsten 2010 vurdert hvilke avtaler som skal gjelde fra 2011. En oversikt over gjeldende og nye avtaler som skal inngås i 2011 finnes på Kommunal- og regionaldepartementets nettsider under temaet konsultasjonsordningen.

Fylkesmannen har en viktig oppgave med å føre tilsyn på sentrale samfunnsområder som er av stor betydning for den enkelte innbygger. I tillegg har Fylkesmannen ansvaret for å samordne hele den statlige tilsynsvirksomheten rettet mot kommunene og fylkeskommunene. Dette inkluderer den tilsynsvirksomheten som er lagt til andre statlige tilsynsorganer. Fylkesmannens samordning skal omfatte både de praktiske forhold rundt tilsynet og tilsynsorganers bruk av reaksjoner. Samordningen skal bidra til at tilsynsvirksomheten blir

mer rasjonell og effektiv, og at den enkelte kommune eller fylkeskommune bedre kan følge opp tilsynet. Fylkesmannen må derfor sørge for å ha en god metodikk og gode rutiner for samordningen, både internt i embetet og mot de andre tilsynsorganene. Dette krever bl.a. at embetet har en aktiv dialog med de andre tilsynsorganene om deres tilsynsplaner mv. Fylkesmannen skal også legge til rette for en god dialog mellom tilsynsorganene og kommunen eller fylkeskommunen om sanksjoner og hvordan kommunen eller fylkeskommunen skal følge opp disse. Samlet sett utgjør tilsynsvirksomheten en vesentlig og ressurskrevende oppgave for embetene. Det er derfor viktig at embetsledelsen er engasjert i tilsynsoppgavene slik at de blir gjennomført så optimalt som mulig. Statlig tilsyn skal medvirke til læring og forbedring i kommunal tjenesteyting og saksbehandling. For å få størst mulig nytte av tilsyn og unngå unødvendig dobbeltarbeid, skal Fylkesmannen i sin planlegging, prioritering og gjennomføring av tilsynsvirksomheten ta hensyn til den interne kontrollvirksomheten i kommunen.

Fylkesmannen har ansvar for å hjelpe til med kunnskap om lovforståelse og gi veiledning om generell saksbehandling i kommunene. På denne måten skal Fylkesmannen medvirke til rettssikkerhet og en åpen kommuneforvaltning med høy etisk standard.

Fylkesmannen har et særlig ansvar for å formidle informasjon til kommunene om det økonomiske opplegget for kommunesektoren og skal veilede kommunene i økonomisk planlegging og forvaltning. Skjønntil kommuner i økonomisk ubalanse registrert i ROBEK (Register for betinget godkjenning og kontroll) skal alltid knyttes opp til en forpliktende plan som redegjør for hvordan kommunen skal oppnå økonomisk balanse. Fylkesmannen skal følge opp at planen blir fulgt, og har anledning til å holde tilbake skjønnsmidler dersom en kommune ikke følger vedtatt plan. Kommunal- og regionaldepartementet vil gjennom tett dialog med økonomirådgiverne i embetene styrke embetenes arbeid mot disse kommunene. Embetene skal ha en helhetlig målsetning og en klar og gjennomtenkt strategi for hvordan de vil følge opp kommuner i økonomisk ubalanse. Rapportering til Kommunal- og regionaldepartementet fra embetene per november 2010 viser at en del kommuner ikke har fastsatt nye finansreglement i tråd med ny forskrift for kommuners finansforvaltning, som trådte i kraft 1. juli 2010. Fylkesmennene må i 2011 følge opp at disse kommunene retter seg etter kravene i forskriften.

I Fylkesmannens formidling av statlig politikk overfor kommunene skal det komme fram om oppgavene er lovpålagte for kommunene eller om de er av rådgivende eller veiledende karakter. Fylkesmannen skal følge opp at kommunene rapporterer KOSTRA-tall innen gjeldende frister. Fylkesmannen skal være aktiv og fremme kompetansehevende tiltak overfor kommunene slik at de skal kunne ta i bruk KOSTRA-data som styringsinformasjon i egen kommune.

Fylkesmennene skal stimulere til lokal omstilling og fornying i kommunesektoren. Fylkesmennenes arbeid med omstilling og utvikling må ses i sammenheng med arbeidet knyttet til veiledning, samordning og tildeling av skjønnsmidler. Det må videre ses i sammenheng med Regjeringens arbeid med omstilling og fornying i kommunesektoren bl.a. arbeidet med et styrket lokaldemokrati, bedre ressursbruk og økt kvalitet i de kommunale tjenestene. Fylkesmannen bør bruke egen kompetanse og prosjektskjønnsmidler for å understøtte arbeidet lokalt og i fylket.

Kommunal- og regionaldepartementet satte i 2010 i gang en satsing for å styrke kommunenes arbeid med å bygge attraktive lokalsamfunn. Fylkeskommunen har her en sentral rolle som

samordner, aktiv rådgiver og støttespiller overfor kommuner med utviklingsbehov. Denne rollen skal styrkes gjennom satsingen. Fylkesmannen er allerede involvert i arbeidet. For at en skal lykkes med gjennomføring av satsingen er det viktig at samarbeidet videreutvikles.

Fylkesmannen skal videreføre og videreutvikle arbeidet med en risikobasert kontrollplan på landbruksområdet. Det skal legges vekt på en målrettet oppfølging når man finner avvik, ut fra både forvaltningskontroll i kommunene og kontroll av enkeltforetak. Det er også viktig å se kontrollmetodikken og oppfølgingen på landbruksområdet i sammenheng med tilsynsoppgavene ellers i embetet.

Regjeringens handlingsplan for universell utforming og økt tilgjengelighet gjelder for perioden 2009-2013. Fylkesmannen skal integrere universell utforming som strategi i egen virksomhet og veilede kommunene om universell utforming på alle relevante politikkområder.

2.2 Velferd, helse og personlig tjenesteyting

Fylkesmannen skal føre tilsyn med at innbyggerne får de kommunale og fylkeskommunale tjenestene som de i henhold til lov og forskrifter har krav på av helse- og omsorgstjenester, sosialtjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen, tannhelsetjenester, barnevern, rusomsorg, utdanning og vergemål. For å utøve tilsyn og kontroll med at virksomhetene følger lover og regler, kan Fylkesmannen benytte seg av ulike metoder overfor ulike tilsynsobjekt og tjenesteområder. Det er et mål at Fylkesmannen utvikler en tilsynsvirksomhet og tilsynsmetodikk som er hensiktsmessig og samordnet.

Satsingen på tilsyn med tjenestene til eldre (2009-2012) fortsetter i 2011 med landsomfattende tilsyn med spesialhelsetjenestens behandling av eldre pasienter med hjerneslag og behandling av eldre med hoftebrudd. I tillegg vil tilsynet med kommunale helse- og sosialtjenester til eldre igangsatt i 2010 fortsette i 2011. Embetene vil bli styrket med midler fra Statens helsetilsyns budsjett til tilsynsaktiviteter knyttet til eldresatsingen.

Det skal videre gjøres et landsomfattende tilsyn med kommunale helsetjenester med tema helsehjelp etter pasientrettighetslovens kap. 4A.

De fylkene som har kontaktfylkeslegefunksjon eller fylkesovergripende oppgaver ble i 2009 styrket over kap. 1510. Denne styrkingen ble videreført i 2010 og videreføres tilsvarende i 2011. På grunn av stor arbeidsmengde i Helseregion Sør-Øst, er kontaktfylkeslegefunksjonen fordelt på tre fylkesleger fra 1. januar 2011. Den nye ordningen forutsetter at det er tett og god kontakt mellom de tre kontaktfylkeslegene og de øvrige fylkeslegene i helseregionen.

Fylkesmannen er en viktig rettssikkerhetsinstans for innbyggerne i klagesaker der kommunene fatter rettslig bindende vedtak. Innbyggerne skal oppleve Fylkesmannen som en uhildet instans som vektlegger rettssikkerhet som grunnlag for sine avgjørelser. Fylkesmannen skal, ved behandling av klager på vedtak om sosiale tjenester, medregnet stønad til livsopphold (sosialhjelp) og kvalifiseringsstønad, sikre at innbyggerne får forsvarlige tjenester og ytelser i samsvar med lov og forskrift. Fylkesmennene skal i 2011 og 2012 gjennomføre landsomfattende tilsyn med kommunenes tildeling av kvalifiseringsprogram.

Fylkesmannen skal bidra til utvikling, kompetanse og kvalitet i sosialtjenesten generelt og gjennom oppgaver kommunene har tilknyttet innsatsen mot fattigdom. Den viktigste

kompetanse- og utviklingsoppgaven er knyttet til embetenes arbeid med å videreutvikle kvalifiseringsprogrammet. Andre oppgaver er knyttet til områder som boligsosialt arbeid, utenrettslig økonomisk rådgivning og barn og unge. Tiltakene skal samordnes med NAV-fylke og andre satsinger med overlappende målgrupper som rus og psykisk helsearbeid. Fylkesmannen skal i sin dialog med kommunene bidra til å underbygge partnerskapene og delta i den regionale samordningen av NAV-reformen.

Fylkesmannen skal megle i tvister som hindrer Arbeids- og velferdsetaten og kommunene i å inngå avtale om felles, lokale NAV-kontor, jf. forskrift til arbeids- og velferdsforvaltningsloven av 12. mars 2007. Fylkesmannen og Helsetilsynet i fylkene skal følge omorganiseringen når det gjelder integrering av andre helse- og sosialtjenester med tanke på å identifisere områder med fare for svikt.

I tråd med St.meld. nr. 25 (2005–2006) Mestring, muligheter og mening skal Fylkesmannen bidra til at framtidens omsorgsutfordringer blir satt på dagsorden i kommunene. Fylkesmannen initierer og følger opp planarbeidet i kommunene for å møte disse utfordringene. Omsorgsplan 2015 løfter fram fire store prosjekter: 12 000 nye årsverk i pleie- og omsorgstjenesten, 12 000 heldøgns omsorgsplasser, Demensplan 2015 og Kompetanseløftet 2015. Fylkesmannen samarbeider med bl.a. KS og Husbanken for at alle tiltakene og delplanene i Omsorgsplan 2015 blir fulgt opp som en helhetlig plan. I tråd med kravene til framtidens omsorgstjenester er Fylkesmannen sentral i arbeidet med å utvikle både institusjonstjenestene og hjemmetjenester for å møte de ulike brukergruppenes behov.

Når det gjelder regelverket for investeringstilskudd til omsorgsboliger og sykehjemsplasser under Omsorgsplan 2015 avvikles Fylkesmannens prioritering av kommunenes søknader på bakgrunn av behovsvurderinger. Husbankens rolle i tilskuddsforvaltningen endres ikke, og kommunene må fremdeles søke Husbanken om tilskudd. Fylkesmannen skal i forvaltningen av tilskuddet gi Husbanken faglig assistanse ved behandlingen av kommunenes søknader for å sikre kvaliteten på prosjektene. Fylkesmannen skal bl.a. vurdere spørsmål som gjelder ordningens krav om at omsorgsplassene skal benyttes til personer med behov for heldøgns omsorg, og at omsorgsplassene skal være tilrettelagt for beboere med demens og kognitiv svikt slik det kommer frem i Demensplan 2015. Prosjekter til yngre personer skal være tilpasset behov knyttet til de ulike livsfasene, jf. prinsippene fra HVPU-reformen. Det vises for øvrig til Prop. 1 S (2010-2011).

Gjennom dialog og formidling av kunnskap til kommunene skal Fylkesmannen i samarbeid med fylkeskommunen følge opp Regjeringens satsing på å styrke det lokale folkehelsearbeidet, jf. Samhandlingsreformen. Fylkesmannen skal medvirke til å bygge opp systemer som kan gi nødvendig oversikt over helsetilstanden i kommunene, samt bidra til at det forebyggende helsearbeidet forankres i ordinære plan- og styringssystem og i arbeidet for å motvirke sosiale ulikheter i befolkningens levekår og helse. Fylkesmannen skal fortsatt delta i regionalt partnerskap for folkehelse og medvirke til samordning av ulike politikkområder som har innvirkning på folkehelsen.

Opptrappingsplanen for psykisk helse ble avsluttet i 2008. Fylkesmannen har fortsatt en viktig rolle i å bistå kommunene innenfor psykisk helse.

Fylkesmannen skal bidra til fortsatt innsats på rusfeltet og medvirke til at innsatsen til kommunene blir utviklet i tråd med intensjonene i opptrappingsplanen for rusfeltet.

Opptrappingsplanen er forlenget med to år, frem til 2012. Rusarbeidet skal ses i sammenheng med Fylkesmannen sitt arbeid innen det psykiske helsefeltet og NAV.

Fylkesmannen skal følge opp Nasjonal strategi for habilitering og rehabilitering 2008–2011 overfor kommunene på oppdrag fra Helsedirektoratet. Sentrale tiltak er etablering av koordinerende enhet for habilitering og rehabilitering, og utvikling av god praksis i arbeidet med individuelle planer til tjenestemottakere med behov for langvarige og koordinerte tjenester.

Helse- og omsorgsdepartementet er inneforstått med at vekst i antall førerkortsaker gir utfordringer med hensyn til saksbehandlingstid ved flere embeter. Disse utfordringene må i 2011, om nødvendig, løses ved omprioriteringer innenfor Helsedirektoratets oppdragsportefølje.

2.3 Oppvekst, barnehager, utdanning og likestilling

Oppvekst og levekår for barn og unge har stor betydning for deres fysiske, psykiske og sosiale utvikling. Fylkesmennene skal gi råd til og motivere kommunene til samarbeid mellom tjenester og ulike institusjoner som arbeider med barn og unge og deres familier. Dette gjelder bl.a. helsestasjoner, barnehager, skoler, barnevern og ulike frivillige organisasjoner.

Som nasjonale myndigheters representant og tilsynsmyndighet på fylkesnivå har Fylkesmannen gode forutsetninger for å følge med i kommunenes implementering av FNs barnekonvensjon. Fylkesmannen har en samordnings- og veiledningsfunksjon overfor kommunene, og oppfordres til å samle og systematisere informasjon om kommunenes oppfølging av barnekonvensjonen. Fylkesmannen i Troms har utviklet en metode – Sjumilssteget – for å engasjere kommunene til innsats for barns rettigheter. Fylkesmennene står imidlertid fritt til å velge tilnæringsmåte i dette arbeidet.

Tilsyn er Fylkesmannens hovedoppgave på barnevernområdet. Fylkesmannen fører tilsyn med at kommunene utfører de oppgaver de er pålagt etter barnevernloven. Fylkesmannen rettleder og følger opp kommunene i deres arbeid på barnevernområdet. Fylkesmennene skal i 2011 gjennomføre et landsomfattende tilsyn med barneverntjenester i kommunene. Tema for tilsynet er kommunenes arbeid med undersøkelser og evaluering av hjelpetiltak til hjemmeboende barn.

Regjeringen har for 2011 styrket det kommunale barnevernet med en egen tilskuddsordning der midler fordeles kommunene etter søknad. Fylkesmannen har fått i oppdrag å håndtere tilskuddsordningen. Fylkesmannen skal ha en aktiv veiledningsrolle overfor kommunene både før, under og etter søknadsbehandlingen. Fylkesmannen skal videre følge nøye med på hvorvidt kommunene når sine oppsatte mål. Eget oppdragsbrev vil bli sendt embetene. Embetene vil samlet få tilført kr 7,2 millioner kroner i forbindelse med oppdraget.

Fylkesmannen fører tilsyn med institusjoner etter barnevernloven kap. 5 og med omsorgssentre for mindreårige etter barnevernloven kap. 5 A, jf. forskrift om tilsyn med barn i barneverninstitusjoner for omsorg og behandling. Gjennom individrettet og systemrettet tilsyn arbeider Fylkesmannen for å sikre at rettssikkerheten for barn og unge ivaretas i samsvar med regelverket. Fylkesmannen skal herunder føre uanmeldte tilsyn i samsvar med tilsynsforskriften § 8 annet ledd. Tilsynet skal ha til formål å se til at lover og regelverk blir fulgt opp, og at barna får forsvarlig omsorg og behandling i institusjonen. Fylkesmennene må gjennomføre det planlagte tilsynet på et tidspunkt der det er sannsynlig at barna er til stede på

institusjonen. Fylkesmannen fører også tilsyn med sentrene for foreldre og barn. Det er utarbeidet egen forskrift for disse sentrene.

Barnehagesektoren står foran betydelige strukturendringer når retten til barnehageplass nå er innført og tilskuddene til barnehager innlemmes i rammetilskuddet til kommunene i 2011. Overgang til rammefinansiering medfører at tilskuddsforvaltningen på Kunnskapsdepartementets område hos Fylkesmannen blir betydelig redusert, samtidig som sektoren har et økt behov for veiledning. De frigjorte ressursene i embetene må føre til økt veiledning og formidling av nasjonale styringssignaler. Fylkesmannen følger opp kommunene i arbeidet med å dimensjonere for en lovfestet rett til barnehageplass, og har et særlig fokus på at kommunene opprettholder full barnehagedekning. Fylkesmannen medvirker i oppfølgingen av barnehageloven, rammeplanen for barnehager og kompetanse- og rekrutteringsstrategien for barnehagesektoren, og forvalter de statlige midlene til lokale kompetansetiltak, jf. St.meld. nr. 41 (2008–2009) Kvalitet i barnehagen. Tilsyn med kommunen som barnehagemyndighet er en prioritert oppgave for Fylkesmannen i 2011. Formålet med tilsynet er å sikre at kravene i barnehageloven blir oppfylt.

Det er vedtatt ny forskrift om likeverdig behandling ved tildeling av offentlige tilskudd til ikke-kommunale barnehager. Fylkesmannen veileder om konsekvenser for kommunenes forvaltning og myndighetsutøvelse. Fylkesmannen er klageinstans på kommunens vedtak om tildeling av tilskudd etter forskrift om likeverdig behandling. Fylkesmannen blir også klageinstans på kommunale vedtak om tilskudd til barnehager som søker om godkjenning etter at barnehagesektoren er rammefinansiert.

Tilsyn er hovedoppgaven på utdanningsområdet for Fylkesmannen i 2011. Fylkesmannens tilsyn skal bidra til at grunnopplæringen blir gjennomført i samsvar med opplæringsloven med tilhørende forskrifter. Utdanningsdirektoratets utviklingsarbeid på tilsynsområdet har som mål å styrke effekten av tilsynet, jf. omtale i Prop. 1 S (2010-2011) Kunnskapsdepartementet. Fylkesmannens bidrag er avgjørende for å nå dette målet. Tilbakemeldingen fra det nasjonale tilsynet i 2009 viser fremdeles svak etterlevelse av regelverket. Målet er å skape en enhetlig forståelse av regelverket. Fylkesmannen skal i 2011 gjennomføre effektive og koordinerte tilsyn med skoler og skoleeiere, og sørge for at lovbrudd avdekket gjennom tilsyn blir rettet. Retting av lovbrudd er en prioritert oppgave på tilsynsområdet i 2011. Fylkesmannen skal særlig rette oppmerksomhet mot vesentlige deler av regelverket med høy risiko for lovbrudd. Fylkesmannen skal i 2011 gjennomføre tilsyn på prioriterte områder samt egeninitierte tilsyn. Videre skal Fylkesmannen for skoleåret 2010-2011, og høsten 2011, gjennomføre felles koordinert nasjonalt tilsyn på området psykososialt skolemiljø. Tilsynet skal gjennomføres etter en felles tilsynsmetodikk og tilsynsinstruks utarbeidet av Utdanningsdirektoratet. Fylkesmannen skal også gjennomføre andre tiltak for økt kvalitet i grunnopplæringen, spesielt på områdene kompetanseutvikling og erfarings- og kunnskapsinnhenting.

Fylkesmannen skal føre tilsyn med at kommunene oppfyller pliktene som de er pålagt etter lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterloven). Videre skal Fylkesmannen føre tilsyn med familievernkontorene og utføre saksbehandlings- og informasjonsoppgaver etter ekteskapsloven og barneloven.

Fylkesmannen skal bidra til rask bosetting av flyktninger i kommune. Fylkesmannen skal veilede om og behandle klager etter introduksjonsloven og forvalte tilskudd til norskopplæring og samfunnskunnskap for voksne innvandrere. Videre skal Fylkesmannen gjennomføre statsborgerseremonier og søke å medvirke til at andelen av nye statsborgere som

deltar på seremoniene øker. Fylkesmannen skal også i samarbeid med Vox bidra til å gjennomføre etterutdanningskurs for lærere som underviser voksne innvandrere i norsk og samfunnskunnskap. Midler til dette vil bli stilt til rådighet fra Vox.

Fylkesmannen skal arbeide aktivt, målrettet og planmessig for å fremme likestilling og motvirke diskriminering i forhold til kjønn, etnisitet, nedsatt funksjonsevne og seksuell orientering. Fylkesmannen skal være en pådriver for at kommunene arbeider aktivt for å fremme likestilling.

2.4 Arealdisponering og byggesaker

Fylkesmannen har ansvar for at nasjonal politikk blir formidlet og ivaretatt i behandlingen av kommunale og regionale planer. Fylkesmannen har en viktig rolle med å gjennomføre nasjonale mål, iverksette ny plan- og bygningslov og for å synliggjøre kommunenes handlingsrom på plan- og miljøområdet. I den løpende dialogen og veiledningen av kommunene er det viktig at Fylkesmannen formidler de nasjonale forventningene til den regionale og kommunale planleggingen. Videre skal Fylkesmannen rette spesiell oppmerksomhet mot arbeidet med regionale og kommunale planstrategier og bidra til at kommunene har oppdaterte kommuneplaner.

Fylkesmannen samordner statlige forventninger og interesser overfor kommuner og fylkeskommuner. Videre skal Fylkesmannen legge til rette for at regional stat bidrar i regionale planprosesser og i gjennomføring av godkjente planer, bl.a. ved å følge opp godkjente regionale planer for samordnet areal- og transportplanlegging, herunder planer for kjøpesentre. Fylkesmannen og regionale statsetater deltar også i ulike partnerskap for å stimulere den regionale utviklingen. Framtidens byer er en viktig arena for å utvikle samarbeid om klima- og miljøvennlig byutvikling.

Fylkesmannen har gjennom sin rolle som pådriver for et systematisk og samordnet samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid på regionalt og lokalt nivå, en viktig rolle i å sikre helhetlige og langsiktige planer for arealbruk.

Fylkesmannen skal ha spesiell oppmerksomhet på at kommunene følger opp nasjonal arealpolitikk i strandsonen og i fjellområdene. Fylkesmannen har også en viktig oppgave i å se til at kommunene tar vare på landskapet og sikrer miljøverdiene i vassdragsnaturen i sin medvirkning i planprosessene. Ved behandling av plansaker skal Fylkesmannen bidra til at kommunene tar hensyn til truede naturtyper og truede og sårbare arter, bl.a. i arbeidet med å sikre villreinens leveområder gjennom regionale planprosesser og ved å bidra til at naturmangfoldloven blir integrert i behandlingen av saker etter plan- og bygningsloven.

Fylkesmannen skal følge opp de nasjonale føringene for jordvern. Regjeringen legger opp til en mer restriktiv linje når det gjelder omdisponering av dyrket og dyrkbar mark. For å bidra til sterkt jordvern vil det være nødvendig med stor oppmerksomhet på kommunal planlegging i årene framover. Omdisponeringen gjennom arealplaner, spredt utbygging og dispensasjoner må begrenses. Fylkesmannen skal gjennom sin medvirkning i kommunal planbehandling bidra til at kommunene bruker plansystemet på en slik måte at landbrukets arealressurser ivaretas og derigjennom sikre arealer for framtidig matproduksjon.

Fylkesmannens arbeid med utvalgte kulturlandskap i jordbruket videreføres i 2011. Samarbeidet med berørte kommuner må videreutvikles slik at det lokale engasjement og

eierskap forsterkes. I tillegg til forvaltning av områdene bør kommunene oppfordres til å utnytte mulighetene som utvalgte kulturlandskap gir med hensyn til lokal næringsutvikling. Fylkesmannen må også bidra til en god faglig prioritering i samarbeid med fylkeskommunen.

Fylkesmannen må følge med på at kommunene følger opp nasjonale mål og retningslinjer fastsatt av Stortinget og Regjeringen ved behandling av saker etter jordloven og konsesjonsloven. Dette gjelder bl.a. saker om deling, omdisponering, boplikt og pris. Fylkesmannen har hjemmel til å pålegge kommunene å rapportere om sine vedtak.

Fylkesmannen skal legge til rette for verdiskapning, næringsutvikling, gode boliger og bomiljø, og gode oppvekst- og levekår i alle deler av landet.

Fylkesmannen ivaretar og formidler de nasjonale målene for bygningspolitikk, og arbeider med sikte på god kvalitet i det bygde miljø, bl.a. ut fra hensyn til klimautfordringer, nye energikrav og krav om tilgjengelighet og universell utforming. Fylkesmannen arbeider også for en god og effektiv byggeprosess både når det gjelder egen saksbehandling av klager, og når det gjelder saksbehandlingen i kommunene.

Byggesaksdelen av ny plan- og bygningslov og forskrifter knyttet til denne trådte i kraft 1. juli 2010. Ved Stortingets behandling av Ot.prp. nr. 45 (2007–2008) Om lov om planlegging og byggesaksbehandling ble det vedtatt en hjemmel for å innføre en frist for klageinstansens behandling av klager i byggesaker. I proposisjonen er det lagt opp til en frist på tre måneder. For å kunne innføre en slik frist er fylkesmennene i revidert nasjonalbudsjett 2010 (Prop. 125 S (2009-2010)) tilført en engangsbevilgning på 5,5 mill. kroner for å bygge ned restanser. I Prp. 1 S (2010-2011) for Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet vises det til at tidspunkt for ikrafttredelse av tidsfristen, samt fristens lengde, vil bli vurdert opp mot status i ressurser og restansesituasjonen i embetene. På denne bakgrunn vil Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet, i samarbeid med Kommunal- og regionaldepartementet, be om status for saksbehandlingstiden for byggesaksklagene. Dette vil skje i en egen henvendelse til embetene. Målsettingen er at fristen kan iverksettes i løpet av 2011.

2.5 Landbruksforvaltning, næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Det er et mål å styrke næringsutviklingen i landbruket, bl.a. ved at Fylkesmannen sammen med kommuner og det regionale partnerskapet arbeider med næringsutvikling og innovasjon. Fylkesmannen skal bidra til å synliggjøre regionale og lokale fortrinn og potensial for å sikre det økonomiske grunnlaget i ulike produksjoner, bidra til at forbrukerdimensjonen ivaretas og finne synergier mellom verdikjeder i landbruket og andre sektorer. Eksempler på regionale og lokale fortrinn kan være opplevelser basert på viktige miljøverdier som kulturlandskap og verneområder.

Fylkesmannen skal støtte opp under aktiviteter knyttet til regional matkultur, kunnskapsoppbygging om mat, matproduksjon og mat og helse, spesielt rettet mot barn og unge. Det er viktig å få til et godt samspill mellom næringsliv, forskning og forvaltning gjennom målrettede tiltak. Fylkesmannen må, sammen med Innovasjon Norge og fylkeskommunen, samarbeide med kommunene når det gjelder styrking av det kommunale næringsapparatet.

Tilskuddsordningene er en viktig og betydelig del av landbrukspolitikken. Fylkesmannen skal forvalte disse på en effektiv og trygg måte, og må ha et tilstrekkelig robust kontrollsystem.

I arbeidet med miljøprogram i jordbruket for planperioden fram til 2012 vil det være et mål å styrke koblingen mellom de regionale ordningene og miljøvirkemidlene som forvaltes av kommunene. Oppfølgingen av Landbruks- og matdepartementets miljøstrategi (2008-2015) må bl.a. ligge til grunn for miljøarbeidet i 2011.

Regjeringen har satt som mål at 15 prosent av matproduksjonen og matforbruket skal være økologisk innen 2020. Dette krever økt omlegging innen ulike økologiske produksjoner. Fylkesmannen skal bidra i Regjeringens satsing på dette området bl.a. ved å styrke produsentnettverk, og utvikle og følge opp tiltak i de fylkesvise handlingsplanene. De økologiske foregangsfylkene synliggjør særskilte satsningsområder, hvor det blir viktig å framskaffe og formidle kunnskaper til resten av landet.

Regjeringen har et mål om bærekraftig forvaltning, økt verdiskapning og miljø- og energigevinster gjennom bedre utnyttelse av skogressursene. Fylkesmannen er en pådriver for økt bruk av trevirke som bygningsmateriale og til produksjon av bioenergi. Fylkesmannen har også et ansvar når det gjelder bistand til og oppfølging av kommunens forvaltning av de skogpolitiske virkemidlene.

Inn på tunet tilbyr tilrettelagte tjenester på gårdsbruk til skole-, helse- og velferdssektoren. Inn på tunet er styrket gjennom den særskilte 3-årige satsingen Inn på tunet-løftet 2010–2012 i regi av Landbruks- og matdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet. Målet er å forankre og styrke Inn på tunet-tilbudet i plan- og strategiarbeidet til kommunene og å finne gode samarbeidsformer og modeller i tjenesteutviklingen. Det er forventninger til tverrsektorielt samarbeid i fylkesmannsembetene og innenfor de regionale partnerskapene om rådgiving og veiledning til deltakerkommunene i Inn på tunet-løftet, og om det mer generelle regionale utviklingsarbeidet i Inn på tunet. Fylkesmannen skal i sitt arbeid med forebygging, helse-, sosial- og omsorgstjenester, samt innenfor utdanningsområdet, vurdere Inn på tunet som et aktuelt tiltak innenfor rammene av sektorlovgivningen. Satsingen skal skje gjennom samarbeid mellom de deltakende kommunene, det regionale partnerskapet og andre aktuelle virksomheter. Fylkesmannen har en sentral rolle innenfor mange av tjenesteområdene for Inn på tunet som tilsynsmyndighet og tilrettelegger for tjenesteutvikling og næringsutvikling.

De nasjonale resultatmålene i miljøvernpolitikken er særlig knyttet til klima, ivaretagelse av naturens mangfold og arbeidet med miljøgifter. Fylkesmannens arbeid for å sikre leveområder, naturressurser og arter er en forutsetning for å nå Regjeringens mål om å stanse tapet av naturmangfold. Naturmangfold går tapt i høyt tempo, og i følge FNs klimapanel (IPCC) vil ca. 30 % av artene dø ut dersom middeltemperaturen på jorda stiger med 2-3 grader.

Hovedfokuset i arbeidet med nytt vern vil være skogvern og gjennomføring av marin verneplan. Etter at nesten hele nasjonalparkplanen og de fylkesvise verneplanene nå er gjennomført, vil det bli ytterligere fokus på å ta vare på naturverdiene i de vernede områdene. Forvaltning av verneområder skal derfor ha fortsatt høy prioritet i 2011, og utarbeidelse av forvaltningsplaner med bevaringsmål for nasjonalparkene, Ramsarområdene og andre verneområder hvor det er kritisk å få på plass forvaltningsplaner skal prioriteres. Fylkesmannen skal bistå de lokale forvaltningsstyrene for nasjonalparker og større verneområder, bl.a. gjennom at de lokale forvalterstillingene er tilknyttet

fylkesmannsembetet. Det skal arbeides aktivt med å bidra til at verneområdene kan brukes mer uten at verneverdiene forringes. Verdiskaping med basis i naturverdier skal fortsatt prioriteres. Fylkesmannen skal følge opp verdiskapingsprogrammet for naturarven.

Fylkesmennes innsats er svært viktig i arbeidet med å følge opp naturmangfoldloven. Arbeidet med prioriterte arter og utvalgte naturtyper vil være et prioritert arbeidsområde i 2011. Arbeid knyttet til kartlegging av naturmangfold og kvalitetssikring av data skal fortsatt ha høy prioritet. Fylkesmannen har også en sentral rolle i å bidra til at kartlagte verdifulle lokaliteter ivaretas og skjøttes riktig.

Fylkesmannen har en viktig rolle i å ta vare på de ville anadrome laksefiskene som er under sterkt press. Innsatsen på dette området skal økes med fokus på regulering av fiske, bevaringstiltak og ikke minst i forhold til å minimere negativ påvirkning fra fiskeoppdrett. Fylkesmannen skal videre legge vekt på forvaltning av rovvilt og villrein. Fylkesmannen skal bidra til samordning av landbrukspolitiske og miljøpolitiske virkemidler og koordinere samarbeid med berørte etater i områder der det kan oppstå konflikt mellom beiteinteresser og vern av rovvilt, og arbeide for å sikre god oppfølging og et godt samarbeid med rovviltmyndene i regionen. Fylkesmannen har en viktig rolle i gjennomføringen av vedtatt forvaltningsplan for rovvilt i regionen, andre føringer og vedtak i rovviltmyndene, herunder forvaltning så nær bestandsmålene som mulig, effektiv felling av skadegjørende rovvilt og bruk av forebyggende tiltak mot rovviltskader. I områder med reindrift skal reindriften interesser ivaretas.

Fylkesmannen skal bidra til å bedre kunnskapen om truede arter i sitt fylke, og de fleste embetene har oppdrag knyttet til utarbeidelse og gjennomføring av handlingsplaner for truede arter og naturtyper. Fylkesmannen skal også fortsatt ha en viktig rolle i arbeidet med å bekjempe skadelige fremmede organismer. Fylkesmannen skal formidle data for tilstand og utvikling av miljøet i sitt fylke gjennom Miljøstatus, og sammen med Klima- og forurensningsdirektoratet og Direktoratet for naturforvaltning bidra generelt til videreutvikling av Miljøstatus.

Fylkesmannen har en rekke oppgaver knyttet til helse- og miljøfarlige kjemikalier, bl.a. tilsyn, sanksjoner og oppfølging av avfallsanlegg og industrivirksomhet. Tilsyn med forurensende virksomhet er en høyt prioritert oppgave for Fylkesmannen i 2011. Gjennom tilsyn skal Fylkesmannen følge opp kilder for spredning av prioriterte kjemikalier, miljøgifter og håndtering av farlig avfall. Det er viktig at alvorlige avvik får tilfredsstillende oppfølging og at embetene prioriterer bruken av tvangsmulkt og anmeldelser som virkemiddel. Arbeidet med forurenset grunn, opprydding i forurensete sedimenter og oppfølging av regelverket for farlig avfall er også viktige oppgaver for å nå Regjeringens mål. Fylkesmannen skal sørge for at utslipp fra kommunal avløpssektor er i samsvar med avløpsreglene, og arbeide for å redusere utslipp ytterligere for å bidra til å sikre god økologisk tilstand i vannforekomstene innen 2021, jf. vannforskriften.

Innenfor klimaområdet skal Fylkesmannen fortsette arbeidet med å formidle nasjonale klimamål og følge opp statlige planretningslinjer for kommunal klima- og energiplanlegging overfor kommunene. På denne måten skal Fylkesmannen bidra til at arealplaner tar klimahensyn i tilknytning til bosettings- og utbyggingsmønster, transport, energibehov og tilrettelegging for ny fornybar energi.

Å formidle informasjon om miljøets tilstand og utvikling er en høyt prioritert oppgave for Fylkesmannen i 2011. Det blir viktig å oppdatere lokal og regional informasjon på Miljøstatus med særlig søkelys på kartløsninger.

St.meld. nr. 39 (2008–2009) Klimautfordringene – landbruket en del av løsningen, pekte på flere tiltak i tilknytning til landbruket. Fylkesmannen har et ansvar for å følge opp kommunene på dette området. Dette gjelder bl.a. at forholdene legges godt til rette for økte leveranser av bioenergi fra landbruket og at kontroll og håndhevelse av foryngelsesbestemmelsene i forskrift om bærekraftig skogbruk følges aktivt opp.

Fylkesmannen har det miljøfaglige ansvaret for vannforvaltning regionalt, og gjennomføring av vannforskriften er en prioritert oppgave for Fylkesmannen i planperioden 2010-2015. Fylkesmannen skal som regional miljømyndighet koordinere arbeidet knyttet til det miljøfaglige beslutningsgrunnlaget (overvåking, karakterisering, klassifisering og risikovurdering). I dette arbeidet skal Fylkesmannen bidra til å involvere landbruksfaglig kompetanse og samarbeide tett med fylkeskommunen. Målet er å sikre en bærekraftig bruk og vern av alle vannforekomster for å oppnå god miljøtilstand i ferskvann og kystvann i tråd med vannforskriften. Vannforvaltningen skal være helhetlig, økosystembasert og systematisk, og legge til rette for bred medvirkning og tett samarbeid med Vannregionmyndighet (VRM), Vannregionutvalg (VRU) og Vannområdeutvalg (VOU) slik at alle sektorer og interessenter får bidra med sin kunnskap og med vurderinger i forhold til sine respektive ansvarsområder.

2.6 Samfunnssikkerhet og beredskap

Fylkesmannen skal samordne samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeidet i fylket og ivareta en rolle som pådriver og veileder i arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap. Fylkesmannen skal også kunne ivareta sitt ansvar for krisehåndtering ved hendelser i fred, krise og krig.

Fylkesmannen skal ha oversikt over regionale samfunnssikkerhetsutfordringer og gjennomføre en systematisk regional risiko- og sårbarhetsanalyse for fylket (fylkes-ROS). Fylkes-ROS skal representere et felles risiko- og sårbarhetsbilde og fungere som felles regionalt planleggingsgrunnlag for forebyggende samfunnssikkerhetsarbeid i fylket og håndtering av uønskede hendelser og kriser.

Fylkesmannen skal gjennom veiledning og tilsyn påse at kommunene følger opp lovbestemmelsene om kommunal beredskapsplikt. Fylkesmannen skal føre tilsyn med at kommunene gjennomfører en helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse, hvor totaliteten i den kommunale virksomheten kommer til uttrykk, slik at bildet blir helhetlig og avdekker bl.a. gjensidig avhengighet mellom ulike sektorer.

Fylkesmannen skal påse at kommunene og fylkeskommunene ivaretar kravene til samfunnssikkerhet i plan- og bygningsloven og fremme innsigelse til kommunale arealplaner der dette ikke er ivaretatt. Fylkesmannen skal påse at samfunnssikkerhetsarbeid, herunder ROS-analyser, som utføres i kommunene etter plan- og bygningsloven, etter bestemmelsene om kommunal beredskapsplikt og etter sektorlover blir sett i sammenheng.

Fylkesmannen skal medvirke til at den nasjonale satsingen på tilpasning til klimaendringer reflekteres i regionalt og kommunalt samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid. Klimaendringer er et av temaene som må vurderes i en helhetlig ROS-analyse på regionalt og kommunalt nivå.

Fylkesmannen skal holde seg oppdatert om informasjon om flom- og skredutsatte områder i fylket og bistå NVE i å identifisere høyriskoområder med tanke på prioritering av detaljkartlegging og sikring.

Fylkesmannen skal utvikle planverk og gjennomføre øvelser og kompetansehevende tiltak for å kunne utøve ansvaret for regional krisehåndtering og samordning på en tilfredsstillende måte. For 2011 blir det satsning på øvelse CMX. Videre skal Fylkesmannen ha planer for informasjonsberedskap for å ivareta helhetlig og samordnet informasjon til befolkningen. Fylkesmannen skal utøve et samordningsansvar for krisehåndtering på regionalt nivå for å sikre optimale og samordnede løsninger mellom aktørene.

Fylkesmannen skal benytte fylkesberedskapsrådet til drøfting av beredskapsspørsmål og for gjensidig orientering om beredskapsarbeidet i fylket.

Fylkesmannen skal samordne den regionale atomberedskapen og være pådriver for at kommunale atomberedskapsplaner utarbeides og integreres i kommunens beredskapsplan.

Fylkesmannen skal aktivt bidra til at kraftforsyningens beredskapsplaner tar hensyn til prioritering av samfunnskritiske virksomheter og at kraftforsyningsberedskap er gjentagne tema på møter i fylkesberedskapsrådene. I samarbeid med kraftforsyningens distriktssjef (KDS) skal Fylkesmannen gjennom fylkesberedskapsrådene og i ulike møter med andre virksomheter bidra til økt fokus på samfunnets behov for og eventuelle krav til å sikre seg selv med nødstrøm i tilfelle kort- og langvarige strømutfall.

Videre skal Fylkesmannen medvirke til at kommuner, helseforetak og ”vassverk” videreutvikler beredskapsplanene sine, utvikler avtaler og prosedyrer for samhandling i sektoren ved kriser, og gjennomfører øvelser og andre nødvendige kompetansehevende tiltak i tråd med lov om helsemessig og sosial beredskap og annen helse- og sosiallovgivning.

Fylkesmannen skal kunne håndtere ekstraordinære hendelser og kriser og ved behov iverksette regional samordning. Ved hendelser /kriser skal fylkesmannen på et tidlig tidspunkt vurdere bruk av fylkesberedskapsrådet.

Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap (DSB) har anskaffet et nytt web-basert krisestøtteverktøy (CIM – Crisis and Issues Management) til DSB, Sivilforsvaret, Fylkesmennene og kommunene. Fylkesmannen skal implementere og ta i bruk nytt krisestøtteverktøy og understøtte egne kommuner i implementering og bruk av systemet.

Fylkesmannen skal bistå Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap og Direktoratet for nødkommunikasjon med innføring av Nødnett i kommunene.

2.7 Vergemål

Justis- og politidepartementet vil i begynnelsen av 2011 sette i gang et prosjekt som skal forberede omorganiseringen som er nødvendig for ikrafttredelse av ny vergemålslov. Fylkesmannen skal bidra med kompetanse inn til dette prosjektet etter nærmere avtale med Justis- og politidepartementet. Videre skal Fylkesmannen forberede overføringen av vergemålsoppgavene fra kommunene i fylket til Fylkesmannen under veiledning fra departementet. Justis- og politidepartementet vil komme med mer informasjon etter hvert.